

ANALÝZA PRO EKONOMY

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE A JEJÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE A JEJÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA

V rámci přednášky se **dozvíte:**

- kdy vznikla komparativní ekonomie jako samostatná vědní disciplína,
- co je obsahem Druckerovy kritiky,
- jaké oblasti zkoumá komparace ekonomických systémů,
- informace o historickém vývoji komparativní ekonomie
- a jaké jsou jednotlivé vývojové fáze komparativní ekonomie.

Literatura:

- TULEJA, P. *Analýza pro ekonomy*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1801-6, ss. 42-62

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

MEZINÁRODNÍ SROVNÁVÁNÍ – TEORETICKÝ ÚVOD

- **světová ekonomika** chápána jako otevřený sociálně-ekonomický systém, jenž je ve vzájemné interakci se svým vnějším okolím, tj. s globálním politicko-ekologickým systémem,
- vazby mezi jednotlivými prvky takto definovaného systému analyzuje **mezinárodní ekonomie**,
- **ekonomická teorie** klade při vymezení pojmu mezinárodní ekonomie důraz zejména na vzájemné hospodářské vazby mezi jednotlivými prvky stanoveného systému, přičemž zapomíná na analýzu vlastností těchto prvků.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

MEZINÁRODNÍ SROVNÁVÁNÍ – TEORETICKÝ ÚVOD

Druckerova kritika:

- ekonomům bude trvat dlouhou dobu, než budou teoretičtí ekonomové schopni akceptovat fundamentální změny ve světové ekonomice (oddělení primárního sektoru a zpracovatelského průmyslu, zpracovatelského průmyslu a zaměstnanosti a uvolnění vazeb mezi pohybem kapitálu a obchodem) a ještě déle, než jim přizpůsobí své teorie. Zejména se pak budou zdráhat akceptovat skutečnost, že u moci je dnes světová ekonomika a nikoliv makroekonomie národního státu, na kterou se především soustřeďují.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

MEZINÁRODNÍ SROVNÁVÁNÍ – TEORETICKÝ ÚVOD

Vznik *nových disciplín*:

- ***mezinárodní politické ekonomie*** – analyzující a objasňující jak vliv politických, ekonomických a sociálních ustanovení na strukturu výroby, rozdělování a směny z globálního hlediska, tak soubor hodnot typu svoboda, spravedlnost či bezpečnost, jež jsou v těchto ustanoveních obsaženy,
- ***mezinárodní podnikání*** – zkoumající vývoj ve světové ekonomice z pohledu jednotlivých ekonomických subjektů, přičemž rámce těchto analýz jsou disciplíny makroekonomického charakteru. Hlavními příjemci poznatků vyplývajících z těchto analýz jsou především jednotlivé nadnárodní korporace,
- ***komparativní ekonomie*** – vědní disciplína, která na základě důkladné analýzy porovnává ekonomické systémy a procesy uvnitř těchto systémů v rámci skupiny vybraných zemí ve snaze nalézt společné a odlišné rysy v jejich vývoji.

MEZINÁRODNÍ SROVNÁVÁNÍ – TEORETICKÝ ÚVOD

Komparace ekonomických systémů zkoumá:

- *vlastní struktury ekonomického systému,*
- *mechanismů fungování těchto systémů,*
- *či na srovnání dosažených výsledků,* jež jsou s fungováním ekonomických systémů spojeny.

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE – HISTORICKÝ VÝVOJ

Klasické ekonomie a mezinárodní komparace:

- **A. Smith** ve svém díle *Bohatství národů*, vycházejí z teze o vzájemné závislosti mezi společenskou dělbou práce a velikostí analyzovaného trhu, definoval princip absolutních výhod v mezinárodním obchodě, čímž položil základy klasické teorii mezinárodního obchodu,
- **D. Ricardo**, jenž rozpracoval klasickou teorii mezinárodního obchodu a jehož největším přínosem je objevení *principu komparativních výhod*, který na rozdíl od Smithova přístupu, umožňuje rozvoj specializace a oboustranně výhodné směny mezi dvěma zeměmi také v situaci, kdy jedna z těchto zemí dosahuje absolutních výhod u všech typů vyráběných komodit.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE – HISTORICKÝ VÝVOJ

Počáteční fáze (1914-1945):

- *vypuknutí první světové války* v důsledku čehož došlo k **rozpadu** komplikovaného a poněkud křehkého systému mezinárodní dělby práce, podřízení národních ekonomik principům válečné ekonomiky, spojené se silným intervencionismem a kontrolou zahraničního obchodu,
- *ekonomické a politické důsledky 1. světové války*, a to zejména zakládání nových státních útvarů, nástup socialismu a rozvoj dělnického hnutí,
- *cyklickými pohyby v hospodářství* a s nimi spojená hospodářská krize v letech 1920-1923 a zejména pak Velká krize 1929-1933, na niž v praxi reagoval Rooseveltův „Nový úděl“ a v oblasti teorie keynesiánská ekonomie. S tím souvisí také prohlubování rozdílů mezi jednotlivými oblastmi světa,
- *konečný důsledek*: vznik odlišných typů ekonomických systémů,
- *obsahové zaměření*: vymezeno spektrem existujících typů hospodářských systémů.

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE – HISTORICKÝ VÝVOJ

Druhá vývojová fáze (1945-1989):

- *ekonomické a politické důsledky 2. světové války*, a to zejména vznik světové socialistické soustavy (8 zemí Evropy a 3 země Asie), vznik dvou silných hospodářských bloků a vyhlášení „studené války“,
- *poválečné rozdělení Německa* v důsledku separátní měnové reformy,
- *prosazování levicových tendencí v západní Evropě*: „tržní socialismus“ ve Švédsku či Velké Británii,
- *rozvoj integračních tendencí*: RVHP v roce 1949 či EHS v roce 1957,
- *rozpad koloniálních impérií*: Asie – Indie, Vietnam či Filipíny,
- *nástup nově industrializovaných zemí* a zejména pak rozvoj tichomořské oblasti v 70. letech.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE – HISTORICKÝ VÝVOJ

- ***hospodářský zázrak v západní Evropě***, když hospodářský růst ve vyspělých průmyslových zemích trval přibližně 25 let a byl ukončen prvním a druhým ropným šokem, které následně vyústily v hospodářské krize v letech 1974-1975 a 1979-1983, přičemž důsledkem těchto krizí došlo na světových trzích dochází k silnému zostření konkurence, poklesu investiční aktivity, zrychlení inflačních procesů a snížení tempa hospodářského růstu,
- ***obsahové zaměření***: analýza ekonomik budujících socialismus, díky čemuž byla komparativní ekonomie obohacena o politickou a ideologickou dimenzi. V průběhu 70. let je pak zřetelný přechod od prací orientovaných na srovnávání ekonomických systémů, k srovnávacím analýzám věnujícím větší pozornost vývoji uvnitř těchto systémů.

KOMPARATIVNÍ EKONOMIE – HISTORICKÝ VÝVOJ

Třetí vývojová fáze (1990 a dále):

- **rozpad bývalého sovětského bloku**, jenž ve svém konečném důsledku odstranil bipolaritu založenou na dvou ideologicky odlišných soustavách a umožnil přechod ke kvalitativně nové etapě vývoje světového hospodářství,
- **transformací světového hospodářství** do podoby jednotného tržního hospodářství,
- **diferenciací uvnitř tohoto systému jako celku**: polarizace jednotlivých zemí dle dosaženého stupně sociální a ekonomické úrovně,
- **obsahové zaměření**: analýza smíšených ekonomických systémů vzniklých v transformačním období a analýza integračních procesů v Evropě, Americe a Asii.